POMYSŁOWY ŻOLIBORZ

Festiwal WeMakeTheCity Źródło: wwwwemakethe.city

POMYSŁOWOŚĆ MIEJSKA

Dobre praktyki z Polski i zagranicy

Zespół projektowy Marta Ostrowska, Agnieszka Szypulska, Magdalena Golan, Mateusz Wojcieszak

Zespół badawczy Ewelina Bartosik, Paulina Kowalczyk, Jarema Piekutowski, Monika Probosz, Julia Żardecka

Fundacja Pole Dialogu
Warszawa, październik 2018

Dobre praktyki wspierania pomysłowości miejskiej zostały zebrane i opisane w ramach zadania publicznego „Pole dla pomysłów – stworzenie oraz testowanie pilotażowego mechanizmu wspierania na Żoliborzu międzysektorowej współpracy na rzecz realizacji pomysłów dla społeczności lokalnej” finansowanego przez m. st. Warszawa.

Projekt graficzny okładki:
Marianna Wybieralska

Publikacja dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa –cytowanie z uznaniem autorstwa, rozpowszechnianie na tych samych warunkach

Fundacja Pole Dialogu
Warszawa, październik 2018

wydanie drugie poprawione

Projekt „Pole dla pomysłów – stworzenie oraz testowanie pilotażowego mechanizmu wspierania na Żoliborzu międzysektorowej współpracy na rzecz realizacji pomysłów dla społeczności lokalnej" finansowany przez m.st. Warszawa

SPIS TREŚCI

Wspieranie pomysłowości w Polsce i na świecie – dobre praktyki.....4
Dobre praktyki z Polski.....5
Laboratorium Innowacji Społecznych – miasto mieszkańców 5
Gdański panel obywatelski – demokracja bezpośrednia w działaniu.....7
Dobre praktyki z zagranicy.....10
Lola Lik – miejsce na różnorodność 10
Citilab – cyfrowe laboratorium miejskich innowacji 13
SynAthina – portal lokalnych inicjatyw społecznych 15
WeMakeThe.City – ludzie tworzą miasto 18
Open Sao Paulo Agents of Open Government 21
Literatura i linki 24

Wspieranie pomysłowości w Polsce i na świecie – dobre praktyki

Z punktu widzenia tworzonego w ramach projektu „Pole dla Pomysłów" mechanizmu wspierania pomysłowości na Żoliborzu, szczególnie istotna wydaje się **idea hubów**, czyli centrów aktywności lokalnej nastawionych na innowacyjne i kolektywne (międzysektorowe) realizowanie projektów na rzecz miasta. Z cytowanego wcześniej przekonania, że obywatelki i obywatele posiadają odpowiednie kompetencje do współzarządzania miejscowością lub dzielnicą. Huby zorganizowane są często wokół jednego tematu np. integracji uchodźców i uchodźczyń starając się angażować w działania całą lokalną społeczność[1]. Cele działalności hubów mogą być różne w zależności od tematu, ale najczęściej dążą one do wzrostu ekonomicznego w regionie, zmniejszenia bezrobocia poprzez kształcenie mieszkańców, zwiększenia stopnia integracji społeczności lokalnej i aktywizowania grup wykluczonych. Huby w większości przybierają postać fizycznych przestrzeni dostępnych bezpłatnie dla mieszkańców. Niektóre z nich pełnią również funkcję kawiarni i miejsc do relaksu. Tworzenie takich miejsc oraz ich finansowanie i zarządzanie odbywa się zazwyczaj w sposób partycypacyjny – w procesach biorą udział zarówno przedstawiciele lokalnego samorządu, jak i biznesu, czy organizacji pozarządowych. Innowacyjne huby społecznościowe to miejsca, gdzie ludzie wspólnie uczą się, dzielą się wiedzą i zasobami (również materialnymi) oraz współpracują na rzecz swojej okolicy. Ideą działalności hubów jest przekonanie, że w społeczności nie brakuje dobrych pomysłów, należy je tylko wydobyć[2].

[1] Źródło: http://www.communityhubs.org.au/

[2] Robin Murray , Julie Caulier-Grice, Geoff Mulgan, *Social innovator series: Ways to design, develop and grow social innovation. The Open Book Of Social Innovation,* The Young Foundation, 2010

Dobre praktyki z Polski

Laboratorium Innowacji Społecznych – miasto mieszkańców

Realizacja: Urząd Miasta Gdyni

Kontekst: Tworząc w 2016 roku Laboratorium Urząd Miasta Gdyni chciał doprowadzić do powstania miejsca dedykowanego wyłącznie tworzeniu i wdrażaniu innowacji społecznych. LIS z czasem, zgodnie z założeniami twórców, stał się hubem innowacji społecznych – udało się w nim zgromadzić naukowców, przedsiębiorców, mieszkańców, którzy wspólnie pracują nad rozwiązaniami konkretnych problemów. To co wyróżnia gdyńską placówkę, to fakt, że jest to jedno z pierwszych tego typu instytucji w Polsce prowadzonych przez miasto. Urzędnicy pracujący w Laboratorium również łączą kompetencje z również z różnych obszarów: społecznego (praca i dialog z konkretnymi grupami społecznymi, także zagrożonymi wykluczeniem, konsultacje społeczne, budżet partycypacyjny itp.), mieszkaniowego i przestrzeni publicznej.

Czym jest LIS?

Na to pytanie bardzo dobrze odpowiadają twórcy LIS: *Laboratorium Innowacji Społecznych (LIS) to samodzielna jednostka budżetowa Gminy Miasta Gdyni odpowiedzialna za rozwijanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań społecznych skierowanych do mieszkańców Gdyni. LIS to także idea, która wyrosła z myślenia, że miasto, aby rozwijać się w sposób zrównoważony i uzyskiwać trwałe rezultaty, potrzebuje nowych pomysłów nie tylko w sferze technologii czy gospodarki, lecz także w działalności społecznej kierowanej do mieszkańców. Zadaniem LIS jest wypracowywanie, wspieranie i upowszechnianie nowatorskich rozwiązań społecznych, tak aby mieszkańcom Gdyni – bez względu na wiek, pochodzenie społeczne czy miejsce zamieszkania – żyło się lepiej.*

W praktyce LIS zarządza kilkoma obszarami kluczowymi dla procesu włączania mieszkańców w decydowanie o mieście. Najbardziej rozbudowana działalność Laboratorium dotyczy organizowania konsultacji społecznych: od tych najmniejszych sprawdzających potrzeby mieszkańców związanych z przebudową konkretnej ulicy, po bardzo duże i złożone procesy, np. odnowa Parku Centralnego. Drugi obszar to budżet obywatelski i zarządzanie miejską siecią domów sąsiedzkich, nazywanych w Gdyni „przystaniami". Co ciekawe, profile poszczególnych domów sąsiedzkich mocno się od siebie różnią, np. w ramach jednego z nich oprócz przestrzeni do działań w całości inspirowanych przez mieszkańców działa przychodnia, żłobek i przedszkole. Kolejny obszar działalności LIS-u to rewitalizacja, rozumianej jako „integrowanie miejskich zasobów i oferty na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem", czyli projekt „Gdynia OdNowa", w który zostały zaangażowane społeczności lokalne sześciu gdyńskich osiedli (Witomino-Radiostacja, Oksywie, Babie Doły, Meksyk, Chylonia i tzw. Pekin). W ramach współpracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem LIS organizuje także doradztwo zawodowe i pomoc w znalezieniu pracy działając wspólnie z lokalnymi przedsiębiorcami. Laboratorium zajmuje się także animowaniem projektów społecznych, prowadząc tzw. Pracownię – przestrzeń edukacji i dyskusji o mieście, gdzie odbywają się warsztaty, projekcje filmowe i wykłady dotyczące szeroko rozumianego zaangażowania obywatelskiego, przedsiębiorczości, nowych technologii i nauki. W Pracowni działa biblioteka, w której zebrano różne tytuły dotyczące urbanistyki, architektury,

projektowania i studiów społecznych. Pracownia jest także miejscem spotkań i prezentacji innych działań realizowanych przez Laboratorium i współpracy z organizacjami pozarządowymi (mogą tu bezpłatnie skorzystać z przestrzeni na swoje działania). LIS stworzył także przestrzeń dedykowaną młodzieży, Wymiennikownię, w której młodzi ludzi mogą inicjować projekty społeczne, uczyć się jak je robić i samodzielnie dbać o „miejskie miejsce" specjalnie dla nich. Oprócz testowania różnych pomysłów na aktywizm młodzież może skorzystać ze wsparcia zawodowego (m.in. z zagranicznych staży i praktyk w ramach Eurodesk), uczyć się przedsiębiorczości od lokalnych praktyków i na inne różne sposoby zadbać o swój rozwój osobisty.

Ostatni obszar działania LIS-u dotyczy stricte innowacji społecznych. Został tu powołany **Inkubator i Klaster Innowacji Społecznych**, w ramach którego, dzięki partnerstwie z lokalnymi, regionalnymi i międzynarodowymi instytucjami działającymi w zakresie rozwijania inicjatyw i projektów łączących innowacje społeczne, technologiczne i biznesowe powstają nowe rozwiązania dla Gdyni w zakresie usług społecznych, opieki nad osobami zależnymi i dla ich opiekunów.

Fot. 9. Zespół Laboratorium Innowacji Społecznych

Źródło: www.mlodagdynia.pl

Dlaczego LIS jest ważne dla społeczności?

Mimo że jesteśmy urzędnikami, w naszej kulturze pracy dominuje duch organizacji pozarządowej. Ogromną wartością jest, że w zespole gromadzimy ekspertów z bardzo różnych dziedzin. Przy jednym stole siedzi pedagog, architekt, dziennikarz, marketingowiec, specjalista od wdrażania wielkich projektów unijnych. Razem staramy się szukać rozwiązań i wcielać w życie nowe pomysły.

Aleksandra Markowska, dyrektorka Laboratorium Innowacji Społecznych w Gdyni

Kluczowa idea stojąca za Laboratorium to innowacja, rozumiana nie w wąskim technologicznym sensie, ale w znaczeniu doprowadzenia do konkretnej zmiany za pomocą sprawdzonego działania (dobrej praktyki). LIS projektuje i inspiruje zmiany bardzo świadomie dając mieszkańcom bardzo rozbudowaną ofertę wsparcia: od zbierania pomysłów i opinii, przez doradztwo zawodowe przez animację społeczną. Dodatkowo przestrzeń do działania mogą znaleźć tutaj osoby z różnych kontekstów: przedsiębiorcy, teoretycy studiów miejskich, przedstawiciele instytucji zajmujących się dialogiem. LIS tworzy przestrzeń dla wszystkich grup społecznych, projektując swoje działania pod konkretne potrzeby. Świetnym przykładem może być tutaj „Wymiennikownia" – przestrzeń dla młodzieży, gdzie odbywają się zajęcia wymyślone przez lokalnych partnerów i samych młodych ludzi. Drugi przykład to dom sąsiedzki („Przystań") w Cisowej, działające od września tego roku centrum sąsiedzkie łączące funkcję przedszkola, przychodni i żłobka – tak by, znów – wielowymiarowo odpowiedzieć na potrzeby mieszkańców.

Dlaczego Laboratorium Innowacji Społecznych odniosło sukces?

Kluczowe dla wypracowania innowacji jest interdyscyplinarność, a dla jej wdrożenia możliwość współpracy międzysektorowej. Zespół LIS liczy 64 osoby z bardzo różnych branż, posiadających doświadczenie pracy w różnych kontekstach: od pomocy społecznej, przez sport i kulturę po biznes i technologie. W tej różnorodności powstaje efekt synergii. Drugie źródło sukcesu to rzeczywisty dialog widoczny na poziomie przygotowania i prowadzenia konsultacji społecznych, które zakładają wdrożenie ich efektów. Dialog widoczny na jest także na poziomie otwartości Laboratorium, z którego korzystają bardzo różne grupy społeczne - z oferty, która odpowiada na konkretne potrzeby, ale też zachęca do samodzielnej aktywności społecznej i współtworzenia tej młodej instytucji.

Gdański panel obywatelski – demokracja bezpośrednia w działaniu

Realizacja: Urząd MiastaGdańska, dr Marcin Gerwin, współzałożyciel Sopockiej Inicjatywy Rozwojowej

Kontekst: Impulsem do zorganizowania pierwszego w Gdańsku i w Polsce panelu obywatelskiego były bardzo poważne skutki ulewnego deszczu, który spadł na miasto latem 2016 roku. Politolog, badacz partycypacji i specjalista ds. zrównoważonego rozwoju, dr Marcin Gerwin, napisał na łamach portalu Krytyki Politycznej tekst, w który zwrócił uwagę na potrzebę zmian w infrastrukturze i zarządzaniu miasta związanych widocznymi już dziś zmianami klimatu. Konkretnymi rozwiązaniami zapobiejącymi skutkom ulewnych deszczy, zdaniem dr. Gerwina, powinni zająć się nie tylko, jak dotąd eksperci, ale również mieszkańcy Gdańska. Rozpoczęły się rozmowy z prezydentem Gdańska Pawłem Adamowiczem, który zdecydował się przetestować ten mechanizm. Drugim istotnym wątkiem dla gdańskiego panelu obywatelskiego jest działalność Sopockiej Inicjatywy Rozwojowej (SIR), założonej przez wspomnianego wcześniej dr. Marcina Gerwina i Maję Grabkowską. SIR to nieformalna grupa sopocian, powstała w 2008r. w celu poszukiwania narzędzi dla realizacji postulatów zrównoważonego rozwoju, działająca na rzecz większego udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji o sprawach miasta. W 2011 r. Inicjatywa doprowadziła do powołania pierwszego w Polsce budżetu obywatelskiego.

Czym jest panel obywatelski?

Jest to jedna z form demokracji deliberatywnej, popularna w Australii, Kanadzie i Skandynawii, zakładająca udział reprezentatywnej grupy mieszkańców w podejmowaniu kluczowych decyzji dla miasta. W doborze składu panelistów, który ma losowy charakter (w Gdańsku proces wyboru wspierał specjalny program komputerowy, a także losowanie za pomocą kostki do gry, które było transmitowane na żywo) kluczowe jest odzwierciedlenie struktury demograficznej miejsca, w którym jest organizowany (dzielnica/region/miasto/państwo). Podstawowe kryteria, które powinny być uwzględnione w doborze to: płeć, wiek, miejsca zamieszkania (dzielnica miasta, region państwa) i formalny poziom wykształcenia. Do przedstawienia swojego stanowiska w ramach panelu obywatelskich zaprasza się wszystkie strony (urzędy, instytucje, organizacje pozarządowe, rady dzielnic, mieszkańcy, ekspertów i innych osób), które są związane z tematem. Paneliści mogą sami powoływać własnych ekspertów.

Reprezentatywna grupa następnie wysłuchuje stanowiska wszystkich stron – dzięki temu może dogłębnie i w świadomy sposób zapoznać się z omawianym zagadnieniem. Wysłuchanie ma formę debaty. Efektem pracy panelu są rekomendacje w danym temacie, które powinny mieć cechy rozwiązania najbardziej korzystnego dla lokalnej społeczności. Siłą panelu obywatelskiego jest to, że rekomendacje są wiążące dla władz miasta. Dodatkowo, w przypadku Gdańska, decyzja wypracowana w panelu wchodzi w życie, jeśli poprze ją ponad 80 procent panelistów. Rekomendacje zamieszczane są na stronie internetowej władz lokalnych i każdy może zgłosić swoją opinię. Po zebraniu wszystkich poglądów powstaje ostateczna lista rekomendacji, które poddawane są pod głosowanie.

Fot. 10. Transmisja z Panelu Obywatelskiego

Źródło: https://www.gdansk.pl

Jakie sprawy opiniował do tej pory gdański panel obywatelski?

Do tej pory w Gdańsku odbyły się trzy panele obywatelskie. Pierwszy, jak wspomniano dotyczył katastrofalnych dla miasta ulewnych deszczy. Ze strony mieszkańców uczestniczyło w nim 56 osób.W wyniku panelu doprowadzono do zmian w planach miejscowych, ustalono procedury pomocy w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej. Powstała także kampania „Nie zalewaj", zachęcająca mieszkańców do dostosowywania przydomowych studni do przyjęcia większych niż do tej pory opadów; powstał również program dofinansowania takich inwestycji (tzw. małe retencje).

Drugi panel został zorganizowany w 2017 r. i dotyczył jakości powietrza w Gdańsku. Dzięki niemu mieszkańcy będą stale informowani o poziomach zanieczyszczeń powietrza. Ponadto miasto przeprowadzi kampanię, dostosowaną do różnych grup społecznych, informującą o czynnikach wpływających na jakość powietrza, w tym o potrzebie wymiany pieców. W celu usprawnienia procesu wymiany pieców grzewczych, w tym inwentaryzacji, zostanie powołany w mieście specjalny zespół i mapa zanieczyszczeń powietrza dla Gdańska. To najważniejsze rekomendacje z tego panelu.

Ostatni, trzeci panel poświęcono aktywności obywatelskiej w Gdańsku – jak ją wspierać. Przeprowadzono go w 2018 r. Paneliści tworząc rekomendacje skupili się na kontekście szkoły i zachęcania dzieci i młodzieży do udziału w budżecie obywatelskim. Zaproponowano także, że uczniowie i uczennice mieli większy wpływ na sposób realizacji programu nauczania, a także, by obowiązkowym elementem nauczania była edukacja antydyskryminacyjna. Pozostałe rekomendacje dotyczyły potrzeby programów integrujących rodziców, nauczycieli i uczniów. A także promowania inicjatyw obywatelskich w mediach miejskich.

> ***Dlaczego panel obywatelski jest ważny dla społeczności Gdańska?***
>
> *Mieszkańcy mogą w sposób realny i świadomy decydować w sprawach kluczowych dla miasta – to jak duże znaczenie ma taki mechanizm jest zrozumiałe samo przez się. Z drugiej strony panel ogniskuje uwagę nie tylko osób bezpośrednio zaangażowanych w wypracowanie rekomendacji, ale także angażuje całą społeczność, która może obserwować jego wyniki, komentować, dyskutować. Panel jest więc rodzajem wzmożenia uwagi i odpowiedzialności mieszkańców nie tylko za proces wysłuchania i ujawnienia wszystkich racji, ale także wypracowania optymalnych rozwiązań.*
>
> ***Dlaczego gdański panel obywatelski odniósł sukces?***
>
> *Mamy sprawdzony mechanizm demokratyczny, który pozwala na wypracowanie sensownych i przemyślanych rozwiązań. Można go zastosować w zasadzie w dowolnej istotnej dla miasta lub gminy wiejskiej sprawie, by ustalić, na czym polega dobro wspólne.*
>
> *Dr Marcin Gerwin*

Patrząc na panel obywatelski z perspektywy czasu bardzo ważna dla całego procesu była otwartość władz miasta, które dosyć szybko i z dużą ufnością zaangażowały się w jego organizację. Dość powiedzieć, że decyzja o tym, że panel zostanie zorganizowany, a jego efekty będą wiążące dla urzędu miasta, zapadła już na pierwszym spotkaniu prezydenta Pawła Adamowicza z aktywistami dr. Gerwinem i Łukaszem Pancewiczem, architektem i urbanistą. Drugi czynnik i ogromna dbałość o szczegóły realizacji panelu, zarówno na poziomie procedury wyłonienia reprezentatywnej grupy mieszkańców, różnorodności ekspertów i ekspertem wypowiadających się w czasie debat, jak i wyłaniania rekomendacji. Ostatnim bardzo istotnym powodem sukcesu gdańskich paneli jest transparentność i bardzo przejrzysta informacja o efektach prac, dostępna na stronach miasta.

Dobre praktyki z zagranicy

W niniejszej publikacji przedstawione zostały dwóch fizycznie istniejących hubów oraz jednej wirtualnej przestrzeni do wymiany zasobów. Ponadto opisane zostały dwa inne przykłady włączania mieszkańców i mieszkanek we współtworzenie miasta. Wszystkie dobre praktyki pochodzą zza granicy. Poniższe opracowanie powinno służyć jako inspiracja do dalszych działań w tworzeniu silnych, efektywnie działających społeczności na Żoliborzu oraz w Warszawie. Cechą wspólną każdego z przytoczonych inicjatyw jest kierowanie się nadrzędną wartością dobra wspólnego w działaniu oraz dążenie do wzmocnienia sprawczości rożnych grup zaangażowanych w procesy współtworzenia miasta.

Lola Lik – miejsce na różnorodność

Realizacja: Urząd Miasta Amsterdam, Fundacja Lola

Kontekst: Od 2016 roku w Holandii zaczęła spadać liczba przestępstw. Dodatkowo zliberalizownao prawo dotyczące posiadania narkotyków oraz wprowadzono elektroniczny system monitorowania więźniów. Stopniowo zaczęto zamykać więzienia, a budynki wyburzać w ich miejsce tworząc osiedla mieszkalne lub sprzedając tereny prywatnym deweloperom. W 2016 zamknięto jedno z największych więzień w kraju – Bijlmerbajes w Amsterdamie. Władze miasta szukają pomysłu na zagospodarowanie terenu nawiązały współpracę z Fundacją Lola. Organizacja zajmuje się wykorzystaniem nieużywanych lokali i budynków do tworzenia inicjatyw społecznych. W ten sposób powstał roczny projekt – Lola Lik, w ramach którego w dawnym budynku więzienia stworzono hub, którego celem była integracja nowych mieszkańców miasta z mieszkającymi tam od dawna amsterdamczykami.

Czym jest Lola Lik?

Lola Lik to 9000 m2 przestrzeni, w której przez rok działało 85 różnych organizacji i przedsiębiorstw. Na terenie byłego więzienia zlokalizowane było również centrum pomocy uchodźcom. Lola Lik to przestrzeń służąca do tworzenia nowych inicjatyw, których celem jest integracja oraz wspólne działanie na rzecz miasta. Przestrzeń więzienia została podzielona na 6 części:

- część biurową, do której zaproszone zostały start-upy oraz lokalnie działające przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe – podzielona na małe 20m2 oraz większe 40m2 lokale
- stołówka więzienna, której została przekształcona w salę konferencyjna oraz salę do spotkań dostępną dla wszystkich mieszkańców chcących realizować swoje większe inicjatywy dla max. 120 osób
- pokój spotkań przeznaczony na mniejsze spotkania, warsztaty
- 350 m2 przestrzeni koncertowej oraz wystawowej dla artystów, organizatorów wszelkiego rodzaju targów i imprez o charakterze kulturalnym
- dawna pralnia, w której mieści się kawiarnia prowadzona przez centrum pomocy uchodźcom – pracują w niej osoby, które poszukują azylu w Holandii

- dawna kuchnia, w której syryjski przedsiębiorca Jay Asad założył StartupKitchen – restaurację o profilu wielokulturowym oferującą m.in. catering – Jay Asad zatrudnia w niej uchodźców i migrantów, aby mogli poznać holenderską kulturę pracy i nawiązać kontakt z amsterdamczykami odwiedzającymi miejsce

W dawnym budynku więzienia zlokalizowano również The Movement Hotel – hotel prowadzony przez osoby starające się o azyl w Holandii. Dawne cele więzienne zostały zaadaptowane na hotelowe pokoje. Do odrestaurowania budynku zaproszono organizację Favela Painting, której misją jest zmienianie starych, zaniedbanych części Amsterdamu w kolorowe, przypominające dzieła sztuki przestrzenie. W odmalowaniu budynku brali udział również okoliczni mieszkańcy oraz rezydenci centrum pomocy uchodźcom. Z końcem 2017 roku przestrzeń została wykupiona przez prywatna firmę, niemniej jednak większość firm i organizacji nie zmieniła swojej lokalizacji. Część z nich, jak np. centrum pomocy przeniosło się do innego miejsca w Amsterdamie, gdzie kontynuuowana jest idea Lola Lik. Wszystkie działania, jak i przestrzeń, były oferowane mieszkańcom miasta bezpłatnie.

Fot. 6. Centrum LolaLik

Źródło: www.lolalik.nl

Jakie inicjatywy były realizowane w Lola Lik?

Lola Lik zarządane było przez koordynatorkę z ramienia Fundacji Lola. Dbano o to, aby w przestrzeni ulokowane były firmy i organizacje, które są otwarte na wymianę zasobów i wzajemne uczenie się. W dużej mierze Lola Lik bazowało na wsparciu wolontariuszy – m.in. rezydentów centrum pomocy uchodźcom. W przestrzeni odbywały się m.in. warsztaty rozwoju osobistego, lekcje języka holenderskiego, arabskiego i angielskiego, zajęcia sportowe, warsztaty kulinarne, szkolenia dotyczące rozpoczęcia własnej

działalności biznesowej oraz z zakresu IT, zajęcia plastyczne, wystawy i koncerty, warsztaty projektowania ubioru (w wyniku ich realizacji w Lola Lik powstało atelier), zajęcia jogi, nauka szycia, zajęcia komputerowe. Wszystkie aktywności bazowały na wymianie zasobów – oznacza to, że każda chętna osoba mogła poprowadzić warsztaty, czy rozpocząć realizację własnego projektu na rzecz innych osób. Zadaniem jednej z pracowniczek hubu były cotygodniowe odwiedziny w centrum pomocy. Pracowniczka zapoznawała się z nowymi rezydentami, przedstawiała im ofertę Lola Lik i zbierała ich potrzeby. Najważniejsze jednak było angażowanie rezydentów do działania – znajdywanie osób, które posiadały konkretne umiejętności i zachęcanie ich do prowadzenia warsztatów lub łączenie z organizacjami/firmami mającymi siedzibę w dawnym więzieniu w celu realizacji wspólnych projektów.

Dlaczego Lola Lik jest ważna dla społeczności?

> *„Lola Lik to miejsce, które pozwoliło mi odetchnąć. Tutaj pierwszy raz zetknąłem się z holenderską kulturą, z językiem. To było moje pierwsze doświadczenie, gdy przyjechałem do Holandii. Dzięki Lola Lik odzyskałem równowagę i pewność siebie. Teraz to ważna część mojego życia”[3] (Khaled Betal, recepcjonista hotelu The Movement Hotel)*

Lola Lik to miejsce, które poprzez włączenie uchodźców do społeczności pozwoliło im poczuć się bezpiecznie w kraju, w którym poszukiwali azylu. Przekształcenie więzienia w hub rozniosło się echem w całej Holandii, a losy Lola Lik opisywane były na bieżąco przez prasę. Dzięki temu wielu Holendrów dowiedziało się o tym w jaki sposób może odbywać się społeczna integracja i przede wszystkim, że jest ona możliwa. Lola Lik to miejsce, które pozwala wielu firmom i organizacjom realizować swoją misję dzielenia się zasobami, co daje poczucie wpływu na otaczającą rzeczywistość.

> *„Jestem tutaj, ponieważ chcę dzielić się moją wiedzą z zakresu IT, telekomunikacji i internetu z innymi kreatywnymi ludźmi, by zwiększać ich społeczny i biznesowy potencjał” (Nick Aldewereld, przedsiębiorca prowadzący firmę na terenie Lola Lik)*

Dlaczego Lola Lik odniosła sukces?

Kluczowym czynnikiem sukcesu Lola Lik było zorganizowanie hubu wokół tematu integracji i wymiany zasobów. Osoby zaangażowane w projekt łączy przekonanie, że niezależnie od pozycji zawodowej, statusu materialnego, czy kultury pochodzenia to ludzie tworzą miasto, a efekt jest lepszy, jeśli tworzy się coś razem. Samo podejście do integracji jest czymś nowym – bazuje na zasobach obu stron, zarówno nowych, jak i dawnych mieszkańców miasta. Dla osób szukających azylu, poczucie, że jest się w stanie dać coś od siebie, podzielić wiedzą, którą wykorzystywało się w kraju swojego pochodzenia jest dużym czynnikiem pozwalającym powrócić im do równowagi. Nawiązanie partnerstwa z organizacją wspierającą uchodźców pozwoliło na realizację tej idei. Dodatkowo samo zlokalizowanie hubu w przestrzeni starego więzienia przyciągnęło uwagę nie tylko amsterdamczyków, ale Holendrów w ogóle. Dzięki zlokalizowaniu w budynku restauracji oraz hotelu miejsce odwiedzają ludzie z całej Europy.

[3] *Tłumaczenie własne na podstawie Lola Lik - Bijlmerbajes, Amsterdam (2017) dostępnego pod adresem: https://www.youtube.com/watch?v=h0ecwpfmLio*

Citilab – cyfrowe laboratorium miejskich innowacji

Realizacja: Urząd MiastaCornellà de Llobregat, Vincens Badens (lokalny aktywista), Fundacja Citilab

Kontekst: Wizja Citilab zaczęła się od sieci społecznościowych lat 90., w tym Cornellanet i BCNet w Barcelonie, a także podobnych działań w Cleveland, Ottawie i Amsterdamie. W 2007 roku inicjatywa nabrała tempa za sprawą grupy obywateli pod przewodnictwem Vicensa Badenesa, lokalnego katalońskiego aktywisty, których marzeniem było utworzenie pierwszego europejskiego, obywatelskiego laboratorium innowacji. Sam pomysł był innowacyjny, ponieważ skupiał się na badaniu i rozpowszechnianiu wpływu kultury cyfrowej na kreatywne myślenie, projektowanie i tworzenie innowacji. Utworzono Fundację Citilab, a siedzibą laboratorium stały się mury dawnej fabryki z lat 90-tych Can Suris Square w Cornellà de Llobregat.

Czym jest Citilab?

Citilab to 4500 m2 przestrzeń zlokalizowana w budynku 19-wiecznej fabryki, oddalona 15 min. drogi od Barcelony. 1000m2 przeznaczone zostało specjalnie dla start-upów. Citilab zrzesza przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe i mieszkańców w kreowaniu innowacji. Działanie hubu opiera się na wykorzystywaniu nowoczesnych technologii i Internetu. Citilab pomaga mieszkańcom rozpocząć swoje własne projekty związane z technologią. Hub wykorzystuje przede wszystkim e-learning i skupia się na edukacji cyfrowej. Inicjatywa pokazuje w jaki sposób obywatele mogą poprzez wykorzystanie urządzeń cyfrowych i Internetu zmieniać swoje społeczności. Citilab opiera się na zarządzaniu non-profit. Prezesem jest burmistrz Cornellá, a członkami zarządu przedstawiciele lokalnych, firm, organizacji pozarządowych, aktywiści, członkowie samorządu Katalonii oraz naukowcy. W tworzenie innowacji zaangażowani są przedstawiciele wszystkich wyżej wymienionych grup, dlatego Citilab nazywane jest również Living Lab, które opiera się przede wszystkim na testowaniu i usprawnianiu powstających pomysłów. Jednym z celów działalności Citilab jest przedstawianie wytworzonych innowacji władzom miasta oraz przedsiębiorstwom i wspieranie ich we wdrażaniu. Obecnie Citilab ma 7 tysięcy zarejestrowanych użytkowników, co stanowi 6% mieszkańców miasta – osoby korzystające oferty centrum posiadają kartę, podobną do karty bibliotecznej. Fundacja Citilab pracuje dzięki rocznemu budżetowi w wysokości 1,2 mln euro. Połowę budżetu zapewnia urząd miasta, kolejna pochodzi z usług i projektów, które generuje Citilab. Citilab zorganizowane jest wokół 5 obszarów: miasta i obywatele, edukacja i środowisko nauki, społeczny i ekonomiczny wpływ; proces projektowania i innowacji oraz Social Media Lab. Citilab to także przestrzeń do organizowania konferencji i spotkań biznesowych.

Źródło: https://www.citilab.eu/

Jakie projekty realizuje Citilab?

Pierwsze działania Citilab kierował do seniorów oraz dzieci. Powstały projekty SeniorLab (wspierający seniorów w tworzeniu własnych innowacji używając do tego narzędzi IT) oraz Edutec (rozwijający umiejętności komputerowe u dzieci poprzez używanie takich programów jak Scratch, Arduino, etc.). Np. seniorzy obecnie zajmują się tematem lokalnej historii oraz przyrody szukając informacji w internecie i upowszechniając efekty swojej pracy. Przez lata grono osób zaangażowanych do działania poszerzało się. Powstal Social Media Lab, który skupia się uczeniu, jak promować swoje działania w mediach społecznościowych. Wokół Social Media Lab powstała grupa osób, które dokumentują działania Citilab w ten sposób ucząc się jak profesjonalnie tworzyć filmy, nagrywać dźwięk, prowadzić kanał na YouTube itp. Citilab poszukuje współpracowników w lokalnym środowisku. W ten sposób powstał projekt Musiclab w ramach którego katalońscy artyści poszukiwali nowych sposób na edukację muzyczną z wykorzystaniem technologii. W ramach Musiclab w budynku starej fabryki odbywały się również koncerty. Projekt Sportic angażował młodych piłkarzy do regularnego tworzenia wizualnych relacji z boiska piłkarskiego rozwijając tym samym myślenie kreatywne i projektowe. Uczestnicy utworzyli swój własny kanał telewizyjny. W ramach Citilab działa również The Clubs, czyli przestrzeń do wymiany wiedzy i zasobów mieszkańców. The Clubs dzieli się na kilka mniejszych klubów, a każdy z nich ma swoich stałych członków, budżet oraz eksperta Citilab. Programming Club to przestrzeń do nauki programowania i kreowania własnych gier komputerowych. W Media Club członkowie poznają tajniki wykorzystywania technik audiowizualnych, z kolei Makers Club zrzesza osoby zainteresowane nową elektroniką, drukowaniem 3D itp. Z kolei Grupa New Artisans wyłoniła się z Klubu Makerów. Celem jest zachęcanie do nauki w sposób praktyczny, poprzez projekty specjalizacyjne obejmujące projektowanie, programowanie i/lub mikroelektronikę. W budynku starej fabryki działa

również LaborLab, którego celem jest znajdywanie wśród przedsiębiorców, zwłaszcza tych mikro, talentów i rozwijanie ich kompetencji technologicznych, a tym samym wprowadzanie na rynek i do środowiska innowacji. W ramach LaborLb przedsiębiorcy uczestniczą w warsztatach, ale także realizują własne pilotażowe projekty we współpracy z innymi uczestnikami.

Citilab umożliwia również obywatelom miasta szybkie kontaktowanie się z administracja i zgłaszanie swoich potrzeb oraz tzw. incydentów w przestrzeni publicznej, które wymagają szybkiej interwencji władz. W tym celu powstała platforma A Prop Teu, która działa od 2013 roku. Za pośrednictwem platformy można również zadać pytania dotyczące spraw publicznych. Publikowane są tam również artykuły dotyczące planów władz miasta, mogące zainteresować społeczność.

Dlaczego Citilab jest ważny dla społeczności?

Citilab przyciąga nie tylko mieszkańców niewielkiego miasta Cornellà de Llobregat, ale także przedsiębiorców i zwykłych mieszkańców Barcelony. Citilab to ważne miejsce, ponieważ jest otwarte dla wszystkich, niezależnie od wieku i statusu materialnego. Dzięki swojemu profilowi pozwala na przełamanie stereotypów dotyczących używania nowych technologii. Poprzez kształcenie przedsiębiorców Citilab realnie przyczynia się do zwiększenia stopnia innowacyjności przedsiębiorstw, co wzmacnia ich konkurencyjność powodując jednocześnie wzrost ekonomiczny w regionie. Jednym z celów Citilab jest dążenie do tworzenia nowych miejsc pracy, co skutecznie udaje się od ponad 10 lat. Jest to przede wszystkim przestrzeń edukacji, zarówno dzieci, jak i dorosłych. Udział w projektach Citilab znacząco zwiększa szanse i jednych i drugich na rynku pracy. Udział w większości działań jest bezpłatny, co sprawia, że Citilab pełni również funkcję włączającą grupy osób, które nie zawsze mogłyby pozwolić sobie na podniesienie swoich kompetencji cyfrowych. Funkcja ta realizowana jest nie tylko poprzez bezpłatność działań, ale również poprzez udostępnianie mieszkańcom zasobów np. sprzętu, dostępu do nowych technologii, których nie mieliby szansy użyć poza hubem.

Dlaczego Citilab odniósł sukces?

Citilab został zorganizowany wokół innowacji i wzmacniania kompetencji cyfrowych. Zdecydowanie czynnikiem sukcesu było zawężenie jego działalności, ale także skuteczne docieranie do potrzeb społeczności lokalnej poprzez tworzenie diagnozy. Citilab nie miałby szans realizować swoich działań, gdyby nie wsparcie lokalnych władz, zarówno finansowe, jak i promocyjne. Niemniej jednak hub zapewnił sobie pomoc nie tylko stałych pracowników, ale również ekspertów i współpracowników, których grono stale poszerza się dzięki partnerstwu. Usytuowanie hubu w starej fabryce również przyczyniło się do sukcesu, przyciągając osoby ciekawe zagospodarowania na nowo przestrzeni, którą wielu pamięta jeszcze jako fabrykę z lat 90-tych.

SynAthina – portal lokalnych inicjatyw społecznych

Realizacja: Urząd Miasta w Atenach (z inicjatywy miejskiej aktywistki - Amalii Zeppou)

Kontekst: Grecki kryzys ekonomiczny spowodował, że władze poszczególnych miast nie miały wystarczających środków, aby zaspokoić potrzeby mieszkańców i mieszkanek. Ta sytuacja skutkowała m.in. wzrostem zaangażowania obywatelskiego na lokalnym poziomie. W Atenach od 2011 roku pojawiało się coraz więcej inicjatyw sąsiedzkich służących poprawie najbliższego otoczenia. Inicjatywy powstawały bez wsparcia władz miasta, które

nie cieszą się w Grecji dużym zaufaniem[4]. Wśród ateńskich aktywistów i aktywistek była Amalia Zeppou – dokumentalistka, która zauważyła potrzebę sieciowania osób, które miały podobne pomysły na działania lokalne. Tak zrodził się pomysł na stworzenie miejskiej platformy, gdzie rejestrowane będą nowo powstające inicjatywy. Aktywistce udało się przekonać do pomysłu burmistrza miasta i wkrótce została jego doradczynią do spraw społeczeństwa obywatelskiego. Powstał miejski portal SynAthina, a za cel projektu uznano wspierania i wzmacnianie lokalnych grup w działaniu, a także poprawę współpracy pomiędzy obywatelami/obywatelkami i władzami miasta.

Czym jest synAthina?

SynAthina to wirtualna przestrzeń, która skupia aktywnych obywateli i aktywne obywatelki Aten oraz osoby i instytucje oferujące wsparcie (również finansowo) w ich działaniach. Za pomocą portalu można zgłosić i znaleźć inicjatywę, wyszukać grupy aktywistów/ aktywistek, skontaktować się ze sponsorami, a także zgłosić chęć wsparcia dowolnych pomysłów. SynAthina to także fizyczna przestrzeń o nazwie SynAthina Kiosk. To budynek o powierzchni 30m2 przeznaczony w 100% na działania mieszkańców i mieszkanek miasta, gdzie każdy może bezpłatnie realizować swoje projekty. SynAthina Kiosk oferuje także przestrzeń na zewnątrz, gdzie można organizować np. prezentacje i prelekcje dotyczące miejskich inicjatyw. Od lipca 2013 roku do dziś strona zanotowała 3263 inicjatyw realizowanych przez 381 grup obywateli i obywatelek miasta oraz instytucji, we współpracy z 116 sponsorami. Warto zaznaczyć, że liczba inicjatyw przyrastała z roku na rok, rozpoczynając od 208 w 2013 roku. Jej największy rozkwit przypada na 2016 rok, gdzie zanotowano, aż 1097 nowych aktywności. Biorąc pod uwagę fakt, że Ateny to niespełna milionowa społeczność (obecnie ok. 700 000 mieszkańców) synAthina ujawnia ogromny potencjał społeczny. W 2014 roku miasto zdobyło nagrodę w prestiżowym konkursie Bloomberg Philanthropies Mayors Challenge. Konkurs przeznaczony jest dla miejskich liderów, którzy w innowacyjny sposób rozwiązują problemy swojego miasta. Dzięki wygranej miasto otrzymało 1,2 mln dolarów na rozwój platformy. Projekt SynAthina reprezentuje również Ateny w międzynarodowej sieci European City Makers, która skupia 28 stolic europejskich. To część inicjatywy „New Europe" realizowanej przez miasto Amsterdam (więcej informacji https://citiesintransition.eu). Celem European City Makers jest wzmocnienie zaangażowanych obywateli i obywatelek poprzez sieciowanie ich z prywatnym sektorem, uniwersytetami oraz lokalnymi władzami i kreowanie międzynarodowej sieci innowatorów miejskich.

[4] W 2016 roku jedynie 13% obywateli deklarowało, że ufa publicznym instytucjom, natomiast 98% uważało, że korupcja jest dużym problemem w kraju. Grecja ma także jedną z najmniejszych w Europie liczbę osób zaangażowanych w wolontariat.

Fot. 7. SynAthina Kiosk

Źródło: www.synathina.gr

Jakie pomysły skupia synAthina?

Zrealizowane inicjatywy rejestrowane za pomocą portalu dotyczą różnych sfer: od pomysłu objazdowej bezpłatnej kuchni dla potrzebujących, poprzez tworzenie alternatywnych przewodników po mieście, akcje usuwania graffiti ze ścian budynków, aż po (i przede wszystkim) inicjatywy integrujące uchodźców i uchodźczynie. By wzmocnić przekaz i rozpowszechniać efekty najskuteczniejszych projektów, SynAthina poddaje je co roku ewaluacji. 10 najlepszych inicjatyw jest przekształcanych w zestaw narzędzi, pewnego rodzaju dobrą praktykę, która następnie może być użyta przez dowolną społeczność do realizacji ważnych dla niej inicjatyw. Jedną z nich była m.in. wymieniona już akcja usuwania graffiti, w którą zaangażowało się ogromna liczba wolontariuszy, a także tworzenie przez lokalną organizację bezpłatnych klinik dla osób, które nie posiadają ubezpieczenia zdrowotnego. Aktywności podzielone są na 11 kategorii: solidarność, przestrzeń publiczna, edukacja, ekonomia, dzieci, środowisko, kultura, technologia, turystyka, zdrowie oraz inne kwestie. Istnieje też sekcja „open calls", gdzie można zgłosić zapotrzebowanie na różne zasoby dotyczące realizacji pomysłów.

Dlaczego SynAthina jest ważna dla społeczności?

"*Mogliśmy z dużym prawdopodobieństwem przewidzieć, jakie pomysły będą najczęściej zgłaszane. To co było dla nas bardziej znaczące to, że SynAthina pozwoliła przełamać lody pomiędzy ludźmi i napięcie w lokalnych społecznościach, pomagając ich członkom i członkiniom współpracować. Ludzie zobaczyli, że niezależnie od tego, czy się znali i lubili czy też nie ich pomysły na rzecz sąsiedztwa były w jakiś sposób podobne*"[5]. Amalia Zeppou, Athens' zastępca burmistrza ds. społeczeństwa obywatelskiego

[5] Źródło: CityLab, tłumaczenie własne

Portal łączy ludzi we wspólnym działaniu i umożliwia wymianę zasobów – ludzkich, ale także finansowych, co jest kluczowe dla powodzenia wielu inicjatyw. Dzięki wirtualnej przestrzeni i wyszukiwarce mieszkańcy i mieszkanki mogą przed rozpoczęciem projektu, sprawdzić, czy ktoś nie realizuje już podobnych inicjatyw. Dzięki temu pomysły nie dublują się, a energia do działania kumuluje się. Jeśli inicjatywy miałyby być realizowane w różnych częściach miasta – strona umożliwia wymianę wiedzy i dobrych praktyk pomiędzy realizatorami/realizatorkami. SynAthina jest cennym źródłem informacji dla władz miasta. Dzięki prowadzonym statystykom wiadomo, które dziedziny życia społecznego są dla mieszkańców i mieszkanek najważniejsze, które kwestie należy rozwiązać w pierwszej kolejności. Portal umożliwia również komunikację z przedstawicielami władz miasta (telefon, mail, formularz). Dzięki tej funkcji urzędnicy i urzędniczki starają się na bieżąco zmieniać regulacje prawne, tak, by lepiej odpowiadać na potrzeby miejskich działaczy i działaczek. W końcu, SynAthina odpowiada na realną potrzebę współdecydowania o swoim mieście poprzez pokazywanie społecznej energii, która inspiruje innych do działania. Niemniej ważną funkcją jest integrowanie lokalnych społeczności i pokazywanie im wspólnego celu. Projekt buduje również zaufanie pomiędzy obywatelami/obywatelkami miasta, a jego władzami. Poprzez stworzenie SynAthiny władze dały jasny komunikat mieszańcom i mieszkankom, że potrzebują ich w kreowaniu miasta i doceniają wkład, jaki wnoszą w jego tworzenie.

Dlaczego SynAthina odniosła sukces?

Nie byłoby tego projektu bez zaangażowanej liderki, obserwatorki lokalnego życia w mieście. Osoby, która nie tylko doskonale znała potrzeby mieszkańców, jeśli chodzi o sferę aktywności obywatelskiej, ale także potrafiła przekonać do swojego pomysłu urzędników. Następnie, nie byłoby SynAthiny bez otwartości burmistrza miasta, który poważnie potraktował temat partycypacji obywatelskiej w mieście. Projekt początkowo był pilotażem, dopiero po przetestowaniu zainwestowano w niego więcej środków. Dzięki wygranej w konkursie portal mógł rozwinąć wiele funkcji, jednak najważniejsza jest społeczność skupiona wokół platformy. Warto wspomnieć, że strona ma bardzo przyjazny, prosty mechanizm działania i dodatkowo przetłumaczona została na język angielski. To sprawia, że jest bardziej dostępna dla mieszkańców i mieszanek o różnych kompetencjach. SynAnthina również promuje efekty swoich działań – inicjatywy mieszkańców i mieszkanek, dzięki czemu inni dowiadują się, że aktywność się opłaca, że można to zrobić.

WeMakeThe.City – ludzie tworzą miasto

Realizacja: Urząd Miasta Amsterdam, organizacje: Amsterdam Economic Board, Pakhuis de Zwijger, Waag Society, Amsterdam Smart City and AMS Institute

Kontekst: Miasta nie tylko, Amsterdam, rozrastają się w szybkim tempie. Przybywa nowych mieszkańców – w Amsterdamie mieszkają przedstawiciele i przedstawicielki 180 różnych narodowości. Tempo wzrostu stawia przed władzami dużych miast nowe wyzwania dotyczące bezpieczeństwa, radzenia sobie z zanieczyszczeniem powietrza, tworzenia nowych mieszkań, dbania o zdrowie mieszkańców. Władze Amsterdamu postanowiły zaprosić obywateli i obywatelki miasta do wspólnego stawienia czoła tym wyzwaniom. Powstał festiwal WeMakeThe.City podczas którego próbowano wspólnie odpowiedzieć na pytanie, w jakim mieście chcą żyć amsterdamczycy za 5, 10 i 15 lat.

Czym jest WeMakeThe.City?

WeMakeThe.City to największy festiwal miejski w Europie, który odbył się 20-24.06.2018 w Amsterdamie. Festiwal łączy ze sobą zarówno „twórców" miasta, jak i jego użytkowników, po to by wspólnie wypracować nowe rozwiązania, dopasowane do potrzeb mieszkańców. Podczas festiwalu prezentowane były również dobre, innowacyjne praktyki rozwiązania najbardziej aktualnych problemów z innych miast na świecie. WeMakeThe.City przeznaczony jest dla zwykłych mieszkańców miasta, przedsiębiorców, naukowców, planistów, artystów, założycieli start-upów oraz przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych. Na 5 dni miasto zostało przekształcone w ogromny festiwal. W dyskusjach w roli panelistów wzięło udział 600 ekspertów i ekspertek zarówno z Holandii, jak i zagranicy. Odbyło się 25 konferencji, 30 dyskusji 50 warsztatów, 30 spacerów miejskich, 15 specjalnych eventów oraz 10 wystaw w łącznie 150 rożnych lokalizacjach. W tym czasie większość organizacji, centrów społecznościowych, instytucji kulturalnych i artystycznych otworzyło swoje drzwi dla mieszkańców. Szacuje się, że w wydarzeniach uczestniczyło ok. 30 000 osób. Opłata za wejście na festiwal była symboliczna, co pozwoliło zachować jego inkluzywność.

Fot. 8. Praca w ramach festiwalu WeMake.TheCity

Źródło: www.wemakethe.city

Jakie działania prowadzone są w ramach WeMakeThe.City?

Każdy dzień festiwalu miał swój motyw przewodni. Dzień 1 – Miasto jako podmiot – tego dnia obywały się rozmowy na temat tego, jak sprawić, by miasto w przyszłości było bardziej włączające różne grupy mieszkańców. Dzień 2 – Miasto jako wyzwanie - tego dnia próbowano odpowiedzieć na pytanie „W jaki sposób możemy stworzyć otoczenie dostępne, bezpieczne i zrównoważone dla każdego?". Dzień 3 – Miasto w budowie – dotyczący

przestrzeni miasta, które będą najbardziej rozwijane w najbliższych latach. Efekty dyskusji władze miasta chcą zawrzeć w strategii oraz planach dalszego budowaniu silnych społeczności w rozwijających się częściach Amsterdamu. Dzień 4 i 5 – Miasto jako laboratorium – w weekend ponad 120 organizacji i instytucji otworzyło swoje drzwi dla mieszkańców i prezentowało działania. Program festiwalu był również podzielony tematycznie na 7 obszarów według których można było wyszukiwać wydarzenia: Miasto Zdrowe, Miasto Mądre, Miasto Zrównoważone, Miasto Ożywione, Miasto w Budowie, Miasto Kreatywne i Miasto Społeczne. W ramach festiwalu odbył się m.in. Smart Neighbourhood Workshop, gdzie wypracowane zostały rozwiązania na zrównoważony transport w mieście. Na dachu jednego z największych wieżowców w Amsterdamie odbywały się warsztaty w ogrodzie –o tym, jak tworzyć miejskie ogrody w swoim otoczeniu przyczyniając się do poprawy jakości powietrza. Projektanci Bas Kosters Studio zaprezentowali podczas festiwalu kolekcję stworzoną w ciągu 3 dni z całkowicie odnawialnych materiałów. Drugiego dnia festiwalu odbył się również Speakers Event – wydarzenie podczas którego przedsiębiorcy, partnerzy i paneliści mogli wymienić się refleksjami z dyskusji, w których brali udział. Władze miasta zaprezentowały w czasie festiwalu nową aplikację, która pozwala mieszkańcom odkrywać interesujące fakty o innowacjach mających miejsce w mieście. W ramach wspólnego testowania aplikacji zorganizowano wycieczkę po mieście w miejsca, które się w niej znalazły. Festiwalowi towarzyszyła wystawa Close to Reality – przedstawiono 50 rożnych modeli dzielnic Amsterdamu od momentu ich powstawania do teraz. Miejski architekt opowiadał o procesie tworzenia miasta i wadze włączania w niego mieszkańców. W weekend obył się również festiwal kulinarny We Feed the City podczas którego prezentowane były potrawy przygotowane przez lokalne restauracje, które dbają o zrównoważony rozwój prowadząc swoja działalność.

Dlaczego We make the city jest ważny dla społeczności?

Festiwal przede wszystkim zmienia sposób myślenia o mieście. Od samego początku wydarzenie tworzone było we współpracy rożnych sektorów – administracji, biznesu i organizacji pozarządowych. Władze miasta wystosowały jasny przekaz do mieszkańców – chcemy tworzyć miasto wspólnie z Wami. Dzięki uczestnictwu w warsztatach i konferencjach mieszkańcy miasta mogli poczuć, że mogą mieć wpływ na swoje otoczenie oraz nabyć praktycznych umiejętności, jak to zrobić. WeMakeThe.City zrzesza również ekspertów i ekspertki, którzy wykorzystując swój potencjał, dzieląc się wiedzą i zasobami mają szansę w realny sposób zaangażować się w życie miasta i doprowadzić do zmiany.

Dlaczego We make the city odniósł sukces?

To co zdecydowanie przyciągnęło odbiorców i odbiorczynie festiwalu to jego innowacyjność, ale także różnorodność oferty. Różnorodność rozumiana nie tylko poprzez tematykę dyskusji, ale również formy spędzania czasu podczas festiwalu – na wycieczkach, prelekcjach, warsztatach, wystawach, pokazach mody, targach. Program został skonstruowany tak, że osoby pozornie niezainteresowane sprawami miasta mogły również znaleźć tam coś dla siebie. Chociażby poprzez sztukę, czy jedzenie festiwal promował swoją ideę. Najdroższy karnet na wydarzenia kosztował 10 euro, jednorazowe wejście 2,5 euro – dzięki drobnej opłacie częściowo zwróciły się koszty realizacji przedsięwzięcia.

Open Sao Paulo Agents of Open Government

Realizacja: Urząd Miasta Sao Paulo oraz organizacje partnerskie

Kontekst: Władze miasta zauważyły konieczność zmodernizowania procesu zarządzania. Proponowane dotąd działania wielokrotnie nie miały pozytywnego odbioru w społeczności lub nie były dostosowane do potrzeb mieszkańców. Od 2013 w mieście rozpoczęto zmianę procesu zarządzania zwiększając społeczna partycypację, integrację, transparentność działań oraz wprowadzając technologiczne innowacje do sposobu funkcjonowania urzędu. Nadrzędną ideą działań stało się stwierdzenie, że lokalny samorząd nie posiada całej wiedzy, by rozwiązać problemy miasta, dlatego mieszkańcy powinni zostać włączeni w proces decydowania. Sao Paulo nie miało dotąd kompleksowego podejścia do dzielenia się wiedzą i zasobami. W mieście dostępne były szkolenia z zakresu nowych technologii i komunikacji, ale były one płatne i nieodstępne dla większości mieszkańców.

Czym jest Open Sao Paulo?

W styczniu 2014 roku uchwalono dokument, w którym zapisano zasady i konkretne działania, które będzie podejmowało miasto na rzecz wdrożenia partycypacyjnego modelu zarządzania. Uruchomiono platformę, dzięki której mieszkańcy i urzędnicy mogli porozumiewać się w sprawach publicznych – zadawać pytania, ale także informować o potrzebie podjęcia interwencji lub zgłaszać pomysły na usprawnienie miasta. Od 2015 roku za pośrednictwem platformy prowadzone są także wirtualne konsultacje społeczne - tematycznie obejmujące kwestie od edukacji po prawa człowieka. Do końca 2015 roku odbyło się 21 konsultacji, w które zaangażowało się ok. 1000 mieszkańców. Jedną z inicjatyw, które powstały w ramach Open Sao Paulo jest LabProdam - Technological Innovation Laboratory of Sao Paulo, które promuje nowe technologie tworząc np. aplikacje służące poprawie jakości życia w mieście. Najbardziej znaną i unikatową na skalę światową inicjatywą w ramach projektu jest sieć agentów Agents of Open Government.

Kim są Agents of Open Government?

Władze w ramach projektu Open Sao Paulo uruchomiły również platformę służącą do wzajemnej wymiany wiedzy (*peer-to-peer learning*), gdzie obywatele i obywatelki miasta posiadający konkretne umiejętności tworzą i prowadzą warsztaty dla członków samorządu i społeczności miasta. To inicjatywa, której założeniem jest, że instytucje mogą działać efektywniej i sprawniej dzięki wiedzy, którą zdobywają poza nimi. Tematyka kursów jest bardzo różna np. oprogramowanie open source, komunikacja w mediach społecznościowych i technologie mapowania. Ogłoszono otwarty nabór na „dzielenie się umiejętnościami" i rozpoczęto rekrutację „agentów" (Agents of Open Government)– wszystkie nadesłane aplikacje były prezentowane publicznie. Warunkiem udziału w programie jest zobowiązanie agenta lub agentki, że będzie prowadził/a zajęcia min. 10 godzin miesięcznie przez okres 6 miesięcy. Miesięczne stypendium wynosi 270 euro. Wybrano 48 „agentów", którzy prowadzili warsztaty w kategoriach: nowe rozwiązania technologiczne, przejrzystość i otwartość danych, sieciowanie, mapowanie, collaborative management. W 2016 roku przeprowadzono 1200 warsztatów dla 25 tysięcy osób. W działania zaangażowane jest wiele departamentów urzędu miasta. Zajęcia odbywają się w 64 różnych lokalizacjach. Urzędnicy uczą się, w jaki sposób zarządzać miastem włączając w to mieszkańców i sprawiając, by zarządzanie był bardziej efektywne.

Źródło: www.oecd.org

Agenci spotykają się raz w miesiącu, by zewaluować swoją prace i podzielić się doświadczeniami. Zdarza się, że agenci rozpoczynają wspólne projekty np. tworzą bloga tematycznego.

Dlaczego agenci są potrzebni społeczności?

Utworzenie sieci agentów i agentek to jasny przekaz ze strony władz miasta. Urzędnicy i urzędniczki jeszcze nigdy nie byli tak blisko obywatelek i obywateli wychodząc ze swojej roli ekspertów i ekspertek ds. miasta. Dzięki temu mieszkańcy Sao Paulo mogli poczuć się pełnoprawnymi współtwórcami miasta. Uruchomienie sieci zmienia podejście zarówno urzędników, jak mieszkańców do myślenia o mieście. Urzędnicy wyszli z roli wszechwiedzących ekspertów, a obywatele zobaczyli, że bez ich udziału miasto nie będzie przyjazne i dostosowane do ich potrzeb. Zadaniem agentów jest przede wszystkim edukacja przedstawicieli i przedstawicielek różnych jednostek miasta, zatem dają oni społeczności realną wiedzę i umiejętności, które mogą przełożyć się na bardziej efektywne zarządzanie miastem. Wartością dodaną projektu jest na pewno zdjęcie części odpowiedzialności za miasto z urzędników, którzy często działali pod presją nie wiedząc do końca, czy ich działania odniosą zamierzony skutek.

Dlaczego inicjatywa Open Sao Paulo odniosła sukces?

Inicjatywa odniosła sukces przede wszystkim dzięki nawiązaniu partnerstw. Miejska Szkoła Administracji Publicznej, która kształci urzędników zdecydowała się obniżyć czesne dla osób, które uczestniczyły w warsztatach prowadzonych w ramach Agents Of Open Government. Pracownicy Miejskiego Departamentu Pomocy Społecznej i Rozwoju, który zajmuje się opieka nad osobami z niepełnosprawnościami w mieście z kolei uczestniczyli w kursie tworzenia animacji, które mogą być przydatne w pracy z nastolatkami z niepełnosprawnościami. Jednym z czynników sukcesu jest na pewno szczerze otwarta postawa władz miasta, której składowe zostały zapisane w oficjalnym dokumencie. To nadało wagi projektowi – władze miasta pokazały, że kwestię partycypacji społecznej

traktują równie poważnie, jak inne zadania. Wiarygodności pomysłu dodaje fakt, że bazuje on na idei, że to obywatele i obywatelki miasta posiadają umiejętności i wiedzę do potrzebną zarządzania miastem, którą mogą przekazać urzędnikom.

Literatura i linki

Laboratorium Innowacji Społecznych:

- http://trojmiasto.wyborcza.pl/trojmiasto/7,35612,23987900,laboratorium-innowacji-spolecznych-czyli-odwaga-eksperymentowania.html
- https://www.gdynia.pl/bip/status-i-organizacja,1500/organizacja,500398
- http://lis.gdynia.pl/o-nas/
- https://www.gdynia.pl/przystan-gdynia,7849/trzecie-centrum-sasiedzkie-juz-we-wrzesniu-na-cisowej,527259
- http://www.mopsgdynia.pl/pliki/publikacje/14-Z-Gdynia-przez-cale-zycie-%28PL%29.pdf

Gdański Panel Obywatelski:

- http://krytykapolityczna.pl/kraj/miasto/gdansk-w-pigulce/
- https://partycypacjaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2015/09/praktyka_budzet_obywatelski_sopot.pdf
- https://www.gdansk.pl/panel-obywatelski/pierwszy-panel-jak-lepiej-przygotowac-gdansk-na-wystapienie-ulewnych-opadow-deszczu,a,2812
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Panel_obywatelski
- http://www.sopockainicjatywa.org/
- https://www.gdansk.pl/panel-obywatelski/czym-jest-panel-obywatelski,a,63364

Lola Lik:

- www.lolalik.nl, facebok: Lola Lik
- *Bijlmerbajes, Amsterdam (2017): https://www.youtube.com/watch?v=h0ecwpfmLio*
- Citizen-Driven Innovation : A Guidebook for City Mayors and Public Administrators
- https://www.smart-magazine.com/lola-lik-amsterdam/
- https://www.fastcompany.com/3067951/this-infamous-amsterdam-prison-is-now-a-creative-hub-for-refugees
- https://www.parool.nl/amsterdam/broedplaats-lola-lik-in-bijlmerbajes-geopend~a4451353/
- https://nairobigarage.com/prison-to-co-working-space-lola-lik/
- https://citiesintransition.eu/interview/a-discussion-with-simon-van-dommelen

Citilab:

- https://www.citilab.eu
- Citizen driven innovation

- http://casestudies.uli.org

SynAthina:

- https://www.synathina.gr/en/
- https://citiesintransition.eu/place/synathina
- http://www.eurocities.eu
- https://policytransfer.metropolis.org
- https://mayorschallenge.bloomberg.org
- article How Greece's economic crisis produced an emerging civil society in Athens - Citiscope.org
- publikacja „Sharing cities. Activating the urban commons" by Shareable

WeMakeThe.City:

- https://amsterdamsmartcity.com/events/we-make-the-city
- https://citiesintransition.eu/cityreport/wemakethe-city
- https://wemakethe.city/nl/

Open Sao Paulo Agents of Open Government:

- http://www.thegovlab.org/static/files/smarterstate/saopaulo.pdf
- https://www.oecd.org/gov/innovative-government/embracing-innovation-in-government-sao-paulo.pdf
- https://www.opengovpartnership.org/countries/sao-paulo-brazil